

Sygn. akt VU 445/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 czerwca 2015 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, Wydział V Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący SSR del. Marzena Foltyn-Banaszczyk

Protokolant stażysta Iwona Jasińska

po rozpoznaniu w dniu 30 czerwca 2015 roku w Piotrkowie Trybunalskim na rozprawie

sprawy z wniosku S. W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o odsetki

na skutek odwołania S. W.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

z dnia 18 marca 2015 r. sygn. (...)

oddala odwołanie.

Sygn. akt VU 445/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 18 marca 2015 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. odmówił wnioskodawcy S. W. prawa do wypłaty odsetek od przyznanego świadczenia emerytalnego. Organ rentowy powołał w uzasadnieniu decyzji przepis art. 118 ust. 1 a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, podnosząc, iż organ rentowy dokonał przyznania i wypłaty świadczenia emerytalnego na rzecz wnioskodawcy w ww. terminie.

W odwołaniu z dnia 27 kwietnia 2015 roku pełnomocnik wnioskodawcy wniósł o uchylenie zaskarżonej decyzji w całości i orzeczenie odpowiedzialności organu rentowego za opóźnienie w wypłacie świadczenia w okresie od dnia 6 grudnia 2013 roku do dnia 30 stycznia 2013 roku oraz przyznanie skarżącemu prawa do wypłaty odsetek ustawowych od wypłaconej z opóźnieniem emerytury należnej za ww. okres oraz zasądzenie na rzecz skarżącego kosztów zastępstwa procesowego. Zdaniem skarżącego organ rentowy ponosi odpowiedzialność za opóźnienie w wypłacie świadczenia emerytalnego od dnia ogłoszenia wyroku Sądu Okręgowego w Piotrkowie Tryb. w sprawie VU 1012/13, gdyż w dniu 6 grudnia 2013 roku, tj. w dniu ogłoszenia wyroku przez Sąd I Instancji zostały ustalone wszelkie okoliczności niezbędne do wydania decyzji. Z uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego wynika, iż apelacja organu rentowego była nieuzasadniona. Skoro organ rentowy bezpodstawnie kwestionował ustalenia Sądu I instancji ponosi odpowiedzialność za opóźnienie w wypłacie świadczenia dla skarżącego za czas postępowania apelacyjnego.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania.

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych ustalił

następujący stan faktyczny:

S. W. urodzony w dniu (...) 1953 roku, złożył w dniu 6 maja 2013 roku wniosek o przyznanie wcześniejszej emerytury przewidzianej dla pracowników zatrudnionych w szczególnym charakterze lub w szczególnych warunkach.

(dowód: wniosek o emeryturę k. 1-2 akt ZUS)

Do wniosku o emeryturę wnioskodawca załączył świadectwo pracy z dnia 30 września 2008 roku wystawione przez Fabrykę (...) S.A. w P., w którym pracodawca wskazał, iż wnioskodawca był zatrudniony w okresie od dnia 10 lipca 1975 roku do dnia 30 września 2008 roku w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowiskach: uczeń tokarz, tokarz, robotnik transportowy – operator urządzeń transportowych, ślusarz, aparatowy gazów technicznych – ślusarz.

W świadectwie pracodawca podał, iż wnioskodawca w okresie zatrudnienia nie wykonywał prac w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze.

(dowód: świadectwo pracy k.11 akt ZUS)

Decyzją z dnia **24 maja 2013 roku** organ rentowy odmówił wnioskodawcy prawa do emerytury. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że na dzień 1 stycznia 1999 roku wnioskodawca nie udowodnił żadnego okresu zatrudnienia w warunkach szczególnych.

(dowód: decyzja z dnia 24.05.2013 roku k.26 akt ZUS)

Od powyższej decyzji S. W. złożył odwołanie zgłaszając świadków.

(okoliczność bezsporna; dowód: odwołanie k. 2-5 akt VU 1012/13).

Sąd Okręgowy rozpoznając odwołanie S. W. w oparciu o akta osobowe oraz zeznania wskazanych świadków ustalił, iż wnioskodawca w trakcie zatrudnienia w (...) S.A. w P. pracował w okresie od dnia 15 listopada 1981 roku do dnia 31 grudnia 1998 roku stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace w warunkach szczególnych o których mowa w dziale XIV poz. 25 wykazu A Rozporządzenia Rady Ministrów jako bieżąca konserwacja agregatów i urządzeń oraz prace budowlano – montażowe i budowlano – remontowe na oddziałach będących w ruchu, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie.

W toku postępowania po złożeniu przez wnioskodawcę odwołania pracodawca odmówił wydania wnioskodawcy świadectwa pracy w warunkach szczególnych.

Wyrokiem z dnia 6 grudnia 2013 roku w sprawie sygn. akt VU 1012/13 Sąd Okręgowy w Piotrkowie Tryb. zmienił zaskarżoną decyzję z dnia 24 maja 2013 roku w ten sposób, że przyznał S. W. prawo do emerytury od dnia 6 maja 2013 roku oraz zasądził koszty procesu od organu rentowego na rzecz wnioskodawcy.

W wyroku Sąd Okręgowy nie orzekł o odpowiedzialności organu rentowego za opóźnienie w ustalaniu i wypłacie emerytury.

Od powyższego wyroku apelację z dnia 13 stycznia 2014 roku złożył organ rentowy. W apelacji organ rentowy kwestionował ustalenia faktyczne Sądu i podnosił, iż istniejący pracodawca już po wniesieniu odwołania przez wnioskodawcę odmówił wydania mu świadectwa pracy w warunkach szczególnych. Organ rentowy zarzucił brak wezwania do udziału w sprawie pracodawcy jako zainteresowanego oraz brak dopuszczenia dowodu z opinii biegłych i brak pomiarów dotyczących nasilenia emisji szkodliwych czynników, na które to okoliczności powołuje się Sąd Okręgowy.

Wyrokiem z dnia 6 listopada 2014 roku w sprawie IIIAUa 88/14 Sąd Apelacyjny w Łodzi oddalił apelację organu rentowego jako bezzasadną.

Wyrok Sądu Okręgowego uprawomocnił się z dniem 6 listopada 2014 roku.

(dowód: wyrok SO z dnia 6.12.2013 roku k. 43 i uzasadnienie k. 48-55 akt VU 1012/13; apelacja organu rentowego k. 59-62 akt VU 1012/13; wyrok SA z dnia 6.11.2014 roku k. 90 i uzasadnienie k. 98-104 akt VU 1012/13)

Odpis wyroku ze stwierdzoną prawomocnością i akta rentowe wpłynęły do (...) Oddział w T. w dniu **7 stycznia 2015 roku**.

(dowód: zwrotne poświadczenie odbioru k. 111 akt VU 1012/13; odpis wyroku z prezentatą wpływu k. 27 akt ZUS)

Decyzją z dnia **23 stycznia 2015 roku** Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. wykonując prawomocny wyrok Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 6 grudnia 2013 roku, przyznał wnioskodawcy prawo do emerytury od dnia 6 maja 2013 roku.

W decyzji organ rentowy nie naliczył żadnych odsetek ustawowych na rzecz wnioskodawcy.

(dowód: decyzja z dnia 23.01.2015 r. k. 33 -34 akt ZUS)

Wnioskodawca w dniu 17 lutego 2015 roku wniósł o przyznanie prawa do odsetek ustawowych.

(dowód: wniosek k.47 akt ZUS)

Decyzją z dnia 18 marca 2015 roku organ rentowy odmówił wnioskodawcy prawa do odsetek.

(dowód: decyzja k. 48 akt ZUS)

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zważył, co następuje:

Odwołanie jest bezzasadne i podlega oddaleniu.

Przedmiotem sprawy jest prawo ubezpieczonego do odsetek z tytułu opóźnienia w przyznaniu i wypłacie należnego mu świadczenia emerytalnego.

Prawo do odsetek z tytułu opóźnienia w ustalaniu świadczeń z ubezpieczenia emerytalno-rentowego określa art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. 2009, Nr 205, poz. 1585 ze zm.), który stanowi, iż jeżeli Zakład (Ubezpieczeń Społecznych) – w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub świadczeń zleconych do wypłaty na mocy odrębnych przepisów albo umów międzynarodowych – nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego. Nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności. Cytowany przepis stanowi podstawę do przyznania osobie ubezpieczonej odsetek, w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego, w razie nie ustalenia dla niej w terminie prawa do świadczenia lub też jego niewypłacenia. Ustawodawca zastrzegł jednakże, że nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłacie świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności.

Jednocześnie językowa i systemowa wykładnia wyżej powołanego przepisu prowadzi do wniosku, że zawiera on kompleksową regulację przesłanek nabycia przez ubezpieczonego prawa do odsetek od świadczenia z ubezpieczeń społecznych, przyznanego lub wypłaconego przez organ rentowy z naruszeniem obowiązujących terminów. Zamieszczone w nim nawiązanie do przepisów prawa cywilnego dotyczy bowiem wyłącznie wysokości przysługujących uprawnionemu odsetek. W ustawie systemowej brak jest zaś - wzorem art. 300 Kodeksu pracy - generalnego odesłania w kwestiach nieuregulowanych do przepisów Kodeksu cywilnego. Oznacza to, że przesłanki dla ustalenia prawa do odsetek w ubezpieczeniach społecznych regulują wyłącznie ww. przepis art. 85 ustawy. W sprawie zatem nie ma

zastosowania przepisu art. 481 k.c. regulujący kwestie odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia, lecz wyłącznie przepis ww. ustawy

Trzeba w tym miejscu podkreślić, że za uchybienie terminowi w rozumieniu przepisu art. 85 ust.1 ustawy uważa się zarówno niewydanie w ustawowo określonym czasie decyzji przyznającej prawo, jak i wydanie błędnej decyzji (odmawiającej owego prawa, mimo spełnienia przez wnioskodawcę warunków jego uzyskania), następnie zmienionej przez sąd w postępowaniu odwoławczym (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 12 sierpnia 1998 r., II UKN 171/98, OSNAPiUS 1999 nr 16, poz. 521; z dnia 9 marca 2001 r., II UKN 402/00, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 501).

Na płaszczyźnie uregulowań art. 85 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych odpowiedzialność w zakresie odsetek za opóźnienie w przyznaniu prawa lub wypłacie świadczenia nie ma jednak absolutnego charakteru. Zgodnie ze zdaniem drugim tego przepisu odpowiedzialność tę wyłącza sytuacja, gdy opóźnienie jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności.

W orzecnictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, iż niewystarczające jest, aby wskazane w tym przepisie przesłanki egzoneracji dłużnika były przezeń niezawinione. Mają one bowiem obiektywny, a nie subiektywny charakter. Zawarte w komentowanym unormowaniu określenie "okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności" jest bardziej zbliżone znaczeniowo do używanego w przepisach pojęcia "przyczyn niezależnych" od danego podmiotu, co oznacza, że organ rentowy jest zobowiązany do uiszczenia odsetek od należności głównej zarówno wtedy, gdy można przypisać mu winę w zaistniałym uchybieniu terminowi do ustalenia prawa lub wypłaty świadczenia, jak i wtedy, gdy opóźnienie jest konsekwencją zdarzeń od niego zależnych, choć niezawinionych (wyroki z dnia 7 października 2004 r., II UK 485/03, OSNP 2005 nr 10, poz. 147 i z dnia 21 kwietnia 2009 r., I UK 345/08, LEX nr 551000). Przekroczenie terminu do ustalenia prawa lub wypłaty świadczenia może zaś być następstwem uchybień organu rentowego w zakresie wykładni lub stosowania prawa materialnego albo naruszenia przepisów postępowania.

W sytuacji, gdy organ rentowy z zachowaniem wszelkich wymagań proceduralnych skompletował cały materiał dowodowy i wyjaśnił wszystkie okoliczności sprawy tak, że w razie sporu sądowego nie zachodzi potrzeba prowadzenia dodatkowego postępowania w tym zakresie, zaś wydanie niezgodnej z prawem decyzji odmawiającej przyznania świadczenia jest skutkiem niewłaściwej subsumcji ustalonego prawidłowo stanu faktycznego, skorygowanej dopiero przez sąd rozpoznający odwołanie od zaskarżonej decyzji, należy przyjąć, iż możliwe było terminowe ustalenie uprawnień wnioskodawcy do świadczenia, a opóźnienie w tym względzie nastąpiło z przyczyn, za które organ ten ponosi odpowiedzialność, nawet jeśli nie można mu zarzucić braku należytej staranności w wykładni i stosowaniu prawa (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 27 września 2002 r., II UK 214/02, OSNP 2004 nr 5, poz. 89; z dnia 22 kwietnia 2004 r., III UK 1/04, OSNP 2004 nr 23, poz. 406; z dnia 25 stycznia 2005 r., I UK 159/04, OSNP 2005 nr 19, poz. 398 i z dnia 14 września 2007 r., III UK 37/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 326).

W przypadku, gdy wyjaśnienie okoliczności warunkujących nabycie prawa do świadczenia następuje dopiero w postępowaniu sądowym, wyłączenie odpowiedzialności organu rentowego za opóźnienie w jego przyznaniu ma miejsce wtedy, gdy mimo podjęcia - w ramach posiadanych kompetencji i nałożonych obowiązków - wszystkich niezbędnych czynności, organ ten nie dysponował materiałem dowodowym pozwalającym na dokonanie ustaleń faktycznych umożliwiających wydanie decyzji zgodnej z treścią wniosku ubezpieczonego. Jak zauważył Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 27 września 2002 r., II UK 214/02 (OSNP 2004 nr 5, poz. 89), wykazanie istnienia prawa do świadczenia i daty jego powstania obciąża dowodowo wnioskodawcę. Wzajemne relacje między wnioskodawcą a organem rentowym w postępowaniu dotyczącym ustalania prawa do świadczeń regulują art. 80 i następane ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Zgodnie z unormowaniem art. 80 ustawy, w celu ustalenia prawa do świadczeń oraz ich wysokości ubezpieczeni mają obowiązek przedstawiania stanów faktycznych mających wpływ na prawo lub wysokość świadczeń, informowania o wszelkich zmianach mających wpływ na świadczenie, przedkładania na żądanie środków dowodowych, osobistego stawiennictwa, jeżeli okoliczności sprawy tego wymagają i poddania się niezbędnym badaniom lekarskim. Przepisu tego nie stosuje się jednak, jeżeli Zakład ma możliwości mniejszym nakładem niż ubezpieczony ustalić okoliczności niezbędne do przyznania i wypłaty świadczenia. W przypadku, gdy ubezpieczony utrudnia wyjaśnienie wszystkich okoliczności sprawy, stosownie do art. 82 powołanego

aktu Zakład może, w drodze decyzji, wstrzymać wypłatę świadczenia lub zawiesić postępowanie do chwili podjęcia współpracy.

Analiza powołanych unormowań prowadzi do wniosku, że chociaż inicjatywa dowodowa w postępowaniu o przyznanie świadczeń z ubezpieczeń społecznych należy do ubezpieczonych, to jednak organ rentowy ma możliwość dyscyplinowania wnioskodawców w tym zakresie w drodze między innymi żądania przedłożenia stosownych środków dowodowych pod rygorem zastosowania wskazanych wyżej sankcji. Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie ma jednakże pewności, czy dowody przedstawione przez ubezpieczonego wraz z wnioskiem lub na wezwanie organu rentowego są wszystkimi, jakimi dysponuje strona. Jeżeli zatem organ rentowy, w ramach udzielonych mu kompetencji i nałożonych nań obowiązków, podjął określone przepisami działania zmierzające do wyjaśnienia wszystkich okoliczności warunkujących nabycie przez ubezpieczonego prawa do świadczenia, późniejsza zmiana decyzji odmownej prawomocnym wyrokiem sądowym nie oznacza, że przekroczenie terminu do ustalenia prawa do świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ ten ponosi odpowiedzialność w rozumieniu art. 85 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Odnosnie do terminów ustalania prawa do świadczeń z ubezpieczeń społecznych oraz wypłaty tych świadczeń art. 85 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych odsyła do przepisów określających zasady ich przyznawania. W przypadku świadczeń emerytalno-rentowych są to więc przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń.

Również i ten akt prawny w art. 116 ust. 1 i 5 statuuje zasadę wszczynania postępowania w sprawie przewidzianych w nim świadczeń na wniosek zainteresowanego, do którego to wniosku należy dołączyć dowody uzasadniające prawo do świadczenia oraz jego wysokość. Przepis art. 118 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych ustanawia zaś dla organu rentowego 30-dniowy termin do wydania decyzji w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości, liczony od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji i ten sam termin do wypłaty świadczenia, liczony od dnia wydania decyzji ustalającej prawo do niego lub jego wysokość. Odnosnie do momentu wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji art. 118 ust. 3 ustawy stanowi przy tym, iż jeśli na podstawie przedstawionych środków dowodowych nie jest możliwe ustalenie prawa lub wysokości świadczenia, za datę wyjaśnienia ostatniej okoliczności uważa się datę końcową dodatkowego terminu do przedstawienia niezbędnych dowodów, wyznaczonego przez organ rentowy, albo datę przedstawienia tych dowodów. Z kolei w myśl art. 118 ust. 1a powołanego aktu w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 kwietnia 2009 r., **w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego**. Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 11 września 2007 r., P 11/07 (OTK-A 2007 nr 8, poz. 97) uznał, że art. 118 ust. 1a ustawy emerytalnej rozumiany w ten sposób, że za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uznaje się dzień wpływu prawomocnego orzeczenia tylko w sytuacji, gdy za nieustalenie tych okoliczności nie ponosi odpowiedzialności organ rentowy, jest zgodny z art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz nie jest niezgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji. W uzasadnieniu powołanego wyroku, Trybunał Konstytucyjny wywiódł w szczególności, że przez pojęcie "wyjaśnienie ostatniej niezbędnej okoliczności" z art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS trzeba rozumieć wyjaśnienie ostatniej okoliczności koniecznej do ustalenia samego istnienia prawa wnioskodawcy do świadczenia. Stąd też 30 dniowy termin na wydanie decyzji w sprawie świadczenia i jego wypłaty w razie, gdy prawo do świadczenia zostało ustalone przez Sąd, powinien być liczony od dnia doręczenia wyroku Sądu tylko wtedy, gdy ustalenie prawa do świadczenia dopiero w postępowaniu sądowym nie było następstwem okoliczności, za które ponosi odpowiedzialność organ rentowy.

W przeciwnym wypadku, gdy opóźnienie w ustaleniu prawa do świadczenia było spowodowane okolicznościami, za które odpowiada organ rentowy (np. błędna interpretacja przepisów, zaniechanie podjęcia określonych działań z urzędu), termin ten będzie liczony od dnia, w którym organ rentowy, gdyby działał prawidłowo, powinien był ustalić prawo do świadczenia.

Jeżeli więc odpowiedzialność taka jest po stronie organu rentowego - ubezpieczony ma prawo do odsetek.

Wolą ustawodawcy to interpretacyjne rozstrzygnięcie Trybunału Konstytucyjnego - zawarte w sentencji wyroku - przeniesiono do art. 118 ust. 1a ustawy emerytalnej, nadając mu ustawą z dnia 23 stycznia 2009 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. Nr 42, poz. 338), z mocą obowiązującą od 1 kwietnia 2009 r., brzmienie następujące: "w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego". (tak por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 24 marca 2011 roku, I UZP 2/11, OSNP 2011/19-20/255).

Omawiany przepis może więc dotyczyć wyłącznie takiej sytuacji, której dla wykazania okoliczności, która miałaby wpływ na prawo do świadczenia lub na jego wysokość, dopiero w postępowaniu sądowym zostałyby przedstawione odpowiednie dowody, z których strona mogłaby skorzystać już w postępowaniu przed organem rentowym, lecz tego nie uczyniła (wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 26 września 2006 r.) III AUa 1126/05, Lex nr 310445).

Organ rentowy ma bowiem obowiązek znać i prawidłowo stosować prawo materialne i w tym zakresie ponosi pełną odpowiedzialność.

Jedynie wówczas, gdy brak możliwości wydania prawidłowej decyzji był podyktowany niezależnymi od organu rentowego, brakami w ustaleniach faktycznych, możliwe jest przyjęcie, że organ nie ponosi odpowiedzialności przewidzianej w art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Należy przy tym zauważyć, że użyty w tym przepisie termin "ustalenie okoliczności" dotyczy wyłącznie sfery faktów, a nie prawa, bowiem przy wykładni prawa nie dochodzi do żadnych "ustaleń okoliczności".

Wydanie przez organ rentowy niezgodnej z prawem decyzji odmawiającej wypłaty świadczenia w sytuacji, gdy było możliwe wydanie decyzji zgodnej z prawem oznacza, że opóźnienie jest następstwem okoliczności, za które organ ponosi odpowiedzialność, choćby nie można mu było zarzucić niestaranności w wykładni i zastosowaniu prawa, a w konsekwencji prowadzi to do obowiązku organu uiszczenia odsetek od przyznanego z opóźnieniem należnego ubezpieczonemu świadczenia liczone od upływu terminu, w którym organ rentowy powinien był wydać prawidłową decyzję uwzględniającą wniosek. (tak por. m.in. wyrok SA w Szczecinie z dnia 18 września 2014 roku, IIIAUa 16/14, LEX; wyrok SA w Gdańsku z dnia 24 czerwca 2014 roku, III AUa 2204/13, LEX; wyrok SA w Lublinie z dnia 26 czerwca 2013 roku, IIIAUa 208/13, LEX; wyrok SA w Katowicach z dnia 29 listopada 2012 roku, III AUa 110/12, LEX).

Z powyższego wynika zatem, iż przesłanką powstania obowiązku organu rentowego wypłaty odsetek jest opóźnienie tego organu w ustaleniu prawa do świadczenia z ubezpieczenia społecznego lub wypłaty tego świadczenia. Błędy organu rentowego rodzące jego odpowiedzialność w postaci zapłaty odsetek można zakwalifikować jako błędy w wykładni lub niewłaściwym zastosowaniu prawa oraz błędy w ustaleniach faktycznych, będące skutkiem naruszenia przepisów proceduralnych. Błąd w wykładni lub niewłaściwym zastosowaniu prawa jest popełniany wówczas, gdy na podstawie prawidłowo i kompletnie zebranego materiału dowodowego i po ustaleniu niezbędnych okoliczności organ rentowy wydaje decyzję odmawiającą ustalenia prawa, ponieważ błędnie dokonuje interpretacji obowiązujących regulacji w przedmiotowym stanie faktycznym. W takiej sytuacji sąd nie uzupełnia ustaleń faktycznych dokonanych przez organ rentowy. Jeżeli zatem organ rentowy dokonał nieprawidłowej wykładni lub błędnego zastosowania prawa, to ubezpieczonemu należą się odsetki od kwoty świadczenia przyznanego wyrokiem sądu, liczone od upływu terminu, w którym organ rentowy powinien był wydać prawidłową decyzję uwzględniającą wniosek. Bardziej złożoną jest prawna kwalifikacja błędu w ustaleniach faktycznych, jako przesłanki uzasadniającej odpowiedzialność organu rentowego z tytułu wypłaty odsetek za opóźnienie. Możliwa jest bowiem sytuacja, iż przyznanie prawa do świadczenia nastąpi na skutek ustaleń faktycznych sądu. Aby stwierdzić w takiej sytuacji, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za to opóźnienie, konieczne jest wykazanie, że w przepisany terminie organ rentowy nie dysponował materiałem umożliwiającym przyznanie świadczenia z uwzględnieniem jednakże tego, czy organ rentowy

w ramach swoich kompetencji i nałożonych obowiązków poczynił wszystkie możliwe ustalenia faktyczne i wyjaśnił wszystkie okoliczności konieczne do wydania decyzji. Jeżeli bowiem zmiana decyzji w postępowaniu odwoławczym będzie uzasadniona ustaleniami co do takich okoliczności, które nie były i nie mogły być znane organowi rentowemu, to nie będzie podstaw do uznania, iż opóźnienie jest następstwem okoliczności za które ponosi on odpowiedzialność. (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2009 r., I UK 345/08, OSNP 2010, nr 23-24, poz. 293; por. wyrok SA w Katowicach z dnia 29 maja 2014 roku, IIIAUa 2071/13,LEX; wyrok SA w Łodzi z dnia 8 maja 2014 roku, IIIAUw 1360/13,LEX).

Jednocześnie należy podkreślić, iż cytowany wyżej art. 118 zamieszczony jest w dziale IX ustawy, zatytułowanym: Postępowanie w sprawach świadczeń i wypłata świadczeń. Adresatem jego przepisów są zasadniczo organy rentowe, a w przypadku komentowanego ust. 1a zdanie drugie - organy odwoławcze. Nie reguluje on problematyki odsetek od przyznanego lub wypłaconego z opóźnieniem świadczenia z ubezpieczeń społecznych, gdyż to zagadnienie unormowane jest w art. 85 ust. 1 ustawy systemowej. Nie poszerza też zawartego w tym ostatnim unormowaniu katalogu przesłanek nabycia prawa do przedmiotowych odsetek o kolejne kryterium, tj. posiadanie przez ubezpieczonego prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego stwierdzającego odpowiedzialność organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Dysponowanie tego rodzaju orzeczeniem ma oczywiście istotne znaczenie dla przebiegu i wyniku ewentualnego procesu o zasądzenie spornych odsetek. Orzeczenie tej treści stanowi bowiem rozstrzygnięcie prejudycjalne, wiążące organy rozstrzygające spór o odsetki co do kwestii w nim stwierdzonej, czyli wspomnianej odpowiedzialności organu rentowego za niewyjaśnienie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. W konsekwencji kwestia ta nie może być przedmiotem odrębnego postępowania dowodowego i odmiennych ustaleń w kolejnym procesie o odsetki od przyznanego lub wypłaconego świadczenia.

Należy w pełni podzielić pogląd wyrażony w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 28 kwietnia 2010 r., II UK 330/09 (LEX nr 604220), w świetle którego w wyniku nowelizacji ustawy emerytalno-rentowej aktem zmieniającym z dnia 23 stycznia 2009 r. ustawodawca nie tylko sprecyzował treść art. 118 ust. 1a przez stwierdzenie, iż dniem wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji jest dzień wpływu prawomocnego orzeczenia sądu tylko wówczas, gdy organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie tej okoliczności, ale i nałożył na sąd przyznający prawo do świadczenia obowiązek rozstrzygnięcia z urzędu o tej odpowiedzialności, tj. rozstrzygnięcia zarówno stwierdzającego taką odpowiedzialność, jak i jej brak. Niezamieszczenie tej treści rozstrzygnięcia w sentencji wyroku nie jest zaś równoznaczne z orzeczeniem negatywnym i nie pozbawia ubezpieczonego prawa do odsetek za opóźnienie w wypłacie świadczenia.

W kontekście powyższych wywodów należy stwierdzić, że nie zamieszczenie w sentencji wyroku orzeczenia w przedmiocie odpowiedzialności organu rentowego za nie ustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji oznacza, iż sąd w istocie nie wyjaśnił i nie rozstrzygnął tej kwestii. W kolejnym procesie sądowym, w którym wnioskodawca domaga się wypłaty odsetek od przyznanego z opóźnieniem świadczenia, dopuszczalne, a wręcz konieczne, jest prowadzenie postępowania dowodowego na tę okoliczność. (tak por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 24 marca 2011 roku, I UZP 2/11, OSNP 2011/19-20/255).

Odnosząc się do kwalifikacji błędów organu rentowego na błędy w wykładni lub niewłaściwym zastosowaniu prawa oraz błędy w ustaleniach faktycznych, będące skutkiem naruszenia przepisów proceduralnych należy na gruncie danej sprawy ustalić czy w zachowaniu organu rentowego występują takie błędy. Należy zatem dokonać oceny zachowanie organu rentowego na etapie postępowania przed tym organem, ustalić jakim materiałem dowodowym dysponował organ rentowy, a następnie ustalić czy nastąpił błąd wykładni i sąd w postępowaniu odwoławczym nie uzupełniał ustaleń faktycznych dokonanych przez organ rentowy. Czy też zachodził ewentualny błąd w ustaleniach faktycznych, tj. czy ZUS mógł w ramach przyznanego mu kompetencji w pełni ustalić potrzebny stan faktyczny. Jak wyżej bowiem podkreślono, w sytuacji gdy zmiana decyzji w postępowaniu odwoławczym będzie uzasadniona ustaleniami co do takich okoliczności, które nie były i nie mogły być znane organowi rentowemu, to nie będzie podstaw do uznania, iż opóźnienie jest następstwem okoliczności, za które ponosi on odpowiedzialność.

Należy podkreślić, że istotne znaczenie ma również zakres kompetencji organu rentowego w zakresie możliwych środków dowodowych w toczącym się przed nim postępowaniu. Nie należy zapominać, że ZUS doznaje tu w stosunku do postępowania sądowego istotnych ograniczeń. W świetle bowiem § 22 ustęp 1 Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 roku w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz.U. z 2011 roku Nr 237, poz. 1412) obowiązującego od dnia 23 listopada 2011 roku, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, środkiem dowodowym stwierdzającym okresy zatrudnienia na podstawie umowy o pracę, powołania, wyboru, mianowania oraz spółdzielczej umowy o pracę jest: świadectwo pracy, zaświadczenie płatnika składek lub innego właściwego organu, wydane na podstawie posiadanych dokumentów lub inny dokument, w tym w szczególności:

1) legitymacja ubezpieczeniowa;

2) legitymacja służbowa, legitymacja związku zawodowego, umowa o pracę, wpis w dowodzie osobistym oraz pisma kierowane przez pracodawcę do pracownika w czasie trwania zatrudnienia.

Organ rentowy może dopuścić dowód z zeznań świadków na okoliczność okresu składkowego, od którego zależy prawo lub wysokość świadczenia, tylko wówczas gdy ustawa przewiduje taką możliwość. Dowód ten dopuszcza się pod warunkiem złożenia przez zainteresowanego oświadczenia w formie pisemnej lub ustnej do protokołu, że nie może przedłożyć odpowiedniego dokumentu potwierdzającego ten okres (§ 22 ustęp 2 rozporządzenia).

W niniejszej sprawie organ rentowy wydał decyzję odmawiającą wnioskodawcy prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym, gdyż nie dysponował wymaganym materiałem dowodowym pozwalającym ustalić staż pracy w szczególnych warunkach w wymiarze co najmniej 15 lat, jak tego wymaga art. 184 w zw. z art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Okoliczność, iż dopiero w postępowaniu sądowym (odwoławczym od decyzji organu rentowego) doszło do ustalenia pracy w warunkach szczególnych i wymaganego stażu tej pracy wnioskodawcy była niesporna. Poza sporem pozostawało w niniejszej sprawie, iż rozstrzygnięcie zapadłe w sprawie VU 1012/13 uzasadnione było ustaleniami, które nie były i nie mogły być znane organowi rentowemu z uwagi na ograniczenia dowodowe obowiązujące w postępowaniu przed organem rentowym, a przyznanie świadczenia emerytalnego na rzecz wnioskodawcy na mocy orzeczenia Sądu nastąpiło w skutek ustaleń faktycznych sądu. Wnioskodawca bowiem w odwołaniu nie wnosił o przyznanie prawa do odsetek od dnia nabycia prawa do emerytury, lecz od dnia wydania nieprawomocnego wyroku Sądu Okręgowego, tj. Sądu I instancji orzekającego w sprawie VU 1012/13, jako uzasadnienie na zasadność roszczenia wskazując opóźnienie w wypłacie świadczenia wskutek wniesienia przez organ rentowy apelacji od wyrok Sądu Okręgowego z dnia 6 grudnia 2013 roku.

W sprawie zatem spór nie dotyczył kwestii ewentualnego błędu organu rentowego na etapie postępowania przed tym organem, ale zdaniem wnioskodawcy na skutek oczywiście niezasadnej apelacji złożonej przez organ rentowy od prawidłowego wyroku Sądu Okręgowego z dnia 6 grudnia 2013 roku, skutkującej przedłużeniem się postępowania sądowego.

Stanowisko wnioskodawcy, iż na skutek wniesienia apelacji doszło do opóźnienia w wypłacie świadczenia emerytalnego, opóźnienie to jest następstwem okoliczności, za które odpowiedzialność ponosi organ rentowy w rozumieniu art. 85 ust 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Skorzystanie bowiem przez organ rentowy z prawa przewidzianego przez kodeks postępowania cywilnego, tj. z prawa do zaskarżenia niekorzystnego dla danej strony orzeczenia Sądu I instancji, nie może być uznane za zawinienie organu rentowego. Każda strona niezadowolona z rozstrzygnięcia Sądu I instancji ma prawo do zaskarżenia danego orzeczenia. Do chwili zaś rozstrzygnięcia sporu między stronami wyrok Sądu I instancji jest wyrokiem nieprawomocnym. W sprawie bowiem sporne były okoliczności faktyczne, w tym rodzaj wykonywanych przez wnioskodawcę czynności, brak świadectwa pracy, odmowa wydania takiego świadectwa pracy przez istniejącego pracodawcę i to już po wniesieniu przez wnioskodawcę odwołania od decyzji organu rentowego.

Ponadto z treści powołanego przez obie strony przepisu art. 118 ust. 1 a ustawy o emeryturach i rentach z FUS jednoznacznie wynika, iż w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości **orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego**, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

W sprawie, jak wyżej wskazano bezsporne było, iż organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji na etapie postępowania przez tym organem oraz że ustalenie prawa do świadczenia nastąpiło **orzeczeniem organu odwoławczego**. W takiej sprawie **za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego**. **Organ rentowy nie ma zatem obowiązku wypłaty odsetek od świadczenia przyznanego w terminie 30 dni od wpływu prawomocnego wyroku sądu zmieniającego uprzednią decyzję tego organu odmawiającego prawa do danego świadczenia (por. wyrok SA w Łodzi z dnia 25 czerwca 2013 roku, IIIAUa 1580/12,LEX).**

Ostatnią okolicznością, od której zależało prawo wnioskodawcy do emerytury, był w danej sprawie prawomocny wyrok Sądu Okręgowego z dnia 6 grudnia 2013 roku. Wyrok uprawomocnił się w dniu 6 listopada 2014 roku, zaś wpłynął do organu rentowego ze stwierdzeniem prawomocności i aktami rentowymi w dniu 7 stycznia 2015 roku. Dopiero zatem od dnia następnego rozpoczął bieg 30-dniowy termin, o którym mowa w art. 118 ust. 1 i ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Organ rentowy wydał decyzję o przyznaniu wnioskodawcy emerytury w dniu 23 stycznia 2015 roku, a zatem nie przekroczył terminu z art. 118 ust. 1 i ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku.